

Posamezna številka stane 1 din.

Naročnina listu: Celo leto 80 din., pol leta 40 din., četrt leta 20 din., mesečno 7 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 140 din. Inserati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

SW STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini.

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5 Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo.

Nezaprite reklamacije so poštnine proste. Telefon interurban št. 113.

9. šte.**Maribor, dne 21. januarja 1924.****Letnik XVI.****V megli in temi taine diplomacije.**

Zveza narodov ima v svojih pravih določbo, ki zabranjuje tajno politiko in tajno diplomacijo. Ta določba je utemeljena v modernem principu demokracije. Vlast ljudstva se mora raztezati na vse panoge politike brez izjeme. Tudi zunanja politika vsled svoje odločilne važnosti za usodo države ne more tvoriti izvzetka. Ravno v zunanji politiki mora ljudstvo po svojih zastopnikih priti ne samo do soodločevanja, marveč do odločilnega vpliva.

Do svetovne vojne je zunanja politika bila privilegij aristokracije, bodisi one z modro krvjo, bodisi duševne aristokracije. Diplomatični zastopniki po tujih državah so bili po večini grofi, baroni in lordi ali možje iz takozvanih visokih krogov. Zato pa je zunanja politika bila vodena po željah in težnjah visoke gospode in kapitalističnih krogov. Zrtev te politike je bilo ljudstvo, ki je tako politiko moralo drago plačevati ne samo na gospodarskem polju, temveč tudi z obilnim krvnim davkom.

Svetovna vojna pomenja katastrofalni zlom tajne diplomacije in tajnih takozvanih defenzivnih zvez med poedinimi državami. Ako bi te tajne zveze bile prirodne, sklenjene s poštenim namenom ter držane z zvestobo, bi sploh ne bilo prišlo ali vsaj ne bi smelo priti do svetovne vojne katastrofe. Predvojni diplomati so baje svoje delovanje usmerjali v pravcu miru, pri tem pa so neprestano ponavljali ono staro prislovico: «Si vis pacem, para bellum» (če hočeš mir, bodi pripravljen na vojno) in tako so v istini pripravili največjo vojno, ki jo pozna svetovna zgodovina.

Po vojni je demokratiški prvoboritelj Wilson povzdignil svoj glas zoper tajno diplomacijo, ki jo je svetovna vojna izkazala kot največjo nesrečo za narode. Po njegovih mogočih inicijativah je bila v statute Zveze narodov sprejeta določba, ki obsoja in prepoveduje tajno diplomacijo in tajne pogodbe med poedinimi državami.

Ta istinito demokratična načela pa se niso najmanj prijelja voditeljev zunanje politike v naši državi. Njihova koža je ustrojena po stari šabloni in nedostopna za pliv novejšega časa. Ako kje velja pregovor, da ima politik debelo kožo, o naših diplomatičnih voditeljih se to sme in more reči.

Naša zunanja politika se še vedno vodi po predvojnih metodah: tajno, brez konsultacije (vprašanja) naroda, brez kontrole javnosti. Naš parlament tvori izjemo med sedanjimi parlamenti v kulturnih državah, ki si niso dali vezati rok v zunanji politiki, marveč so si zagurali ne samo kotrolo, marveč krepko inicijativo. V parlamentu naše države pa niti ne eksistira odsek za zunanje zadeve. Naša zunanja politika se, kakor je na neki seji narodne skupščine ugotovil poslanec dr. Hohnjec, še vedno dela in camera obscura (v temni kamrici kabineta zunanjega ministra).

*V gosti temi se je pripravljala rapalska pogodba med našo državo in Italijo. Ministrski predsednik Vesnić je bil takrat tehnični vodja naše tajne diplomatične kamrice. Ko je 12. novembra 1920 naša javnost bila obveščena o plodu te diplomacije, je bila ne samo preseščena in razočarana, marveč konsternirana (potrta). V tajnosti se je Italiji odstopila velika površina slovenske zemlje in prepustilo se ji je preko pol milijona Slovencev in Hrvatov. In sedaj naši diplomatični voditelji ravno tako v gosti temi pripravljajo prekršitev tiste rapalske pogodbe, ki so jo sklopili na nesrečo našega naroda.

Kako gosta tema plava nad pogajanjem med zastopniki naše države in Mussolnijevimi odposlanci, dokazujejo nasprotujoča si poročila italijanskih in jugoslovanskih časopisov. Dočim nekateri listi po informacijah, ki so jih baje dobili od ministra Ninčiča, zatrjujejo, da naša država dobi Baroš, Delto, Bankino in v reškem pristanišču bazen med dvema pomoloma, nadalje značajno popravo na državnih mejah v prid naše države, otok Lastovo, in še marsikaj, italijanski listi to odločno dementirajo. V neki službeni italijanski objavi se utrjujejo sledeča dejstva: 1. Ne bo se odstopil niti eden mali ali veliki otok na Jadranu. 2. V Julijski Benečiji se ne bo izvedla poprava sedanjih mej. 3. Bodoči odnosi med Italijo in Jugoslavijo se bodo uredili s posebno pogodbo, s katero se bodo točno odredile prijateljske obveze, pri tem se pa ostalim državam ne bodo dale prilike za vznemirjenje. 4. Sestanek, na katerem se bo podpisala splošna pogodba in posebna določila med Italijo in Jugoslavijo, se bo vršila v Rimu.

Milanski list «Corriere della Sera» povdarja, da se je med Italijo in Jugoslavijo ne bo sklenila zveza, marveč samo pakt (pogodba) prijateljstva. Na temelju poročila svojega rimskega dopisnika ugotavlja, da sporazum med Italijo in državo SHS predvideva tri diplomatske dokumente. Dva dokumenta se bota podpisala na prvem sestanku, tretji pa mesec dni pozneje. Prvi dokument obsega te točke: 1. Mesto Reko anektira Italija. 2. Pristanišče Baroš z Delto

in Bankino anektira država SHS. 3. Meja proti severu mesta Reke se tako modificira (spremeni), da nekatere hrvatske občine pripadejo Jugoslaviji. 4. K temu še mora priti posebni sporazum za gotovo število let, s katerim se Jugoslaviji odstopa eden del molov za pristanišče ladj v reški luki za prekrčevanje, v koliko je za to neprikladna luka Baroš.

Drugi diplomatski dokument, ki ga obe državi pripravljata, se tiče pakta političnega prijateljstva: Italija in Jugoslavija se zavežeta ne samo, da ne bo ena drugo napadala, marveč da se bota držali nevtralnno, ako pride napad s tretje strani.

V SHS-italijanskem paktu je tudi določba, ki predvideva da se v roku mesca dni od podpisa pakta podpiše trgovinska pogodba, ki je že pripravljena in ki veže obe jadranski obali in železnične proge v tej svrhi, da se izopolnijo gospodarski odnošaji med obema državama. Dopisnik milanskega lista še pripominja, da bo sporazum sklenjen ne za tri, marveč za 6 let.

Iz teh poročil je jasno ko beli dan, da je v diplomatski igri med Italijo in našo državo italijanska diplomacija pokazala izredno sposobnost v pakljanju ter da naši diplomaciji ni pustila v rokah ni enega trumfa.

Italija je zmagala na celi črti. Brez koncesij je dobila Reko in gospodarsko suverenost nad zapadno obalo Jadranskega morja. Najvažnejši emporij hrvatsko-slovenskega gospodarstva na Jadranskem morju je prišel v neomejeno vlast Italije. Nekaka ublažitev trdnosti italijansko-jugoslovanskega sporazuma, bi bila garancija za to, da Italija proti Slovincem in Hrvatom v Julijski Benečiji ne bo več vodila raznarodovalne politike, marveč, da jim bo dovolila svobodo za razvoj slovanske narodnosti in slovanske kulture. Avtonomija goriških, tržaških in istrskih Slovencev in Hrvatov bi mogla vsaj nekoliko utešiti čustvo bolesi, ki obvladuje vse Slovence in Hrvate v naši državi, in ublažiti zavest velike krivice, ki je storjena hrvatskemu in slovenskemu narodu. Toda italijanski fašizem, ki se čuti jakega, naši slabotni vladi ni dal niti tega jamstva.

Namen vlade, ohraniti mir tudi, v kolikor prihaja Italija v poštev, je vse hvale vreden. Tak mir pa je Italija zajamčila z mnogo širšim «paktom prijateljstva», nego je italijansko-jugoslovanski sporazum. To je najširši in najboljše pakt, ki je kedaj bil sklenjen med narodi in državami, namreč pakt Zveze narodov. Italija in naša država sta včlanjeni pri Zvezi narodov in sta torej obe obvezani, da izvršujeta § 10 njenega pakta: «Članovi zveze se obvezujejo, da bodo spoštovali in obdržali proti vsakemu zunanjemu napadu teritorialno celoto in sedanjo neodvisnost vseh svojih članov.» Italija se mora ravno tako, kakor naša država striktno ravnati po določili § 11: «Izrecno se izjavlja, da vsaka vojna ali pretnja z vojno, bilo da neposredno pogaja ali ne enega od članov Zveze, interesu je celokupno Zvezo, ter da je ona dolžna, da podvzame take mere, ki bi uspešno očuvale mir narodov. V takem slučaju glavni tajnik na zahtevo kateregakoli člana Zveze takoj sezove svet.»

Italija je torej po paktu Zveze narodov dolžna napraviti naši državi ohraniti mir za vsako ceno. Ako Italija tega pakta, pod katerim stojijo podpisi vseh svetovnih velevlasti in vseh kulturnih držav na svetu, ne bo držala, ali bo potem držala sporazum, pod katerim samo stoji njen podpis in podpis naše države? Rapalska pogodba govori dovolj jasno in glasno o pogodbeni nezvestobi Italije.

Znani francoski časnikar in slovanofil Gauvain v svojem listu «Journal des Debats» imenuje rešitev reške vprašanja po formuli: Reka Italiji, Baroš in Delta Jugoslaviji, šepavi kompromis. Za nas ni samo šepav kompromis, marveč nakaza mednarodne pogodbe, stvorjena v megli in temi tajne diplomacije.

Politični položaj.

Pogodba z Italijo brez protikoncesij. Toliko hvalisane koristi in ugodnosti od sporazuma z Italijo se razblinjajo v nič. Za Reko ne dobimo pravzaprav ničesar! — Iz informacij, ki so jih dobili parlamentarni krogi je razvideti, da so bile vesti o koncesijah, ki jih je baje dala Italija za Reko znatno pretirane in deloma popolnoma neresnične. Ugotoviti se da že danes, da ne bodo izvršene nobene pomembnejše obmejne korekture, da so govorice o zaščiti narodnih pravic za naše rojake pod italijansko blastjo netočne, da otok Lastovo ostané Italiji, da v Reki ne dobimo nobenih posebnih pravic, razum možnosti, da pristajajo naše ladje tudi na molu, ki je prvi od Baroša ter tam izkrčavajo blago ter da bo kolodvor pod skupno upravo, kar pa je bolj v laškem nego v našem interesu, ker je naš sušiški kolodvor neposredno za Barošem brez težav pripraven za velike transporte. — Predsednik Jugoslovanskega kluba dr. Korošec je zunanjemu ministru dr. Ninčiču razložil poglede slovenskega naroda na ta spo-

razum, ki ga ne odobrava s to vsebino in povdarjal, da se trajne podlage za trajno prijateljstvo z Italijo ne nahajajo v neprestanem umikanju pred prodiranjem Italijanov, kakršno zabeležujejo vse dosedanje pogodbe z njimi, temveč glavno o potrebi, da Italijani omogočijo ondnotnim Slovincem in Hrvatom svoboden razvoj njihovega šolskega, cerkvenega in društvenega življenja. Končno je dr. Korošec opozoril ministra, da pri svojih sedanjih razgovorih ne pozabi tudi na gotove gospodarske in teritorialne zadeve, ki se naj vse uredi, predno se sploh kaka pogodba podpiše. Zunanji minister dr. Ninčič namerava sporazum predložiti parlamentu, ker se v njem nahajajo teritorialne spremembe, ki se po ustavi morajo predložiti parlamentu.

Odmevi beograjske konference. Nekateri pariški listi so menda dobili od svoje vlade navodila, naj pišejo o konferenci v Beogradu tako, kot da bi francoska politika ne doživela nobenega presenečenja in razočaranja, ampak, da se vse strinja tudi s francoskim konceptom. Piše se sedaj, da je SHS vlada načrt pogodbe z Italijo že pred meseci predložila v Parizu ter da je dana celo možnost, da se jugoslovansko-italijanski pogodbi priključi jugoslovansko-francoska ali da se celo sklene francosko-italijansko-jugoslovanska alijansa. — Pri vsem tem je pa vendar dosedanji francoski poslanik v Beogradu Simons odpoklican in na njegovo mesto pride poslanik Debuis. Sprememba je prišla nepričakovano in v zvezi z dogodki ob zadnji konferenci Male antante v Beogradu. Pričakovalo se je, da bo konferenca podčrtala v prvi vrsti ozko prijateljstvo s Francijo, a meč tem se je z našim sporazumom Mala antanta približala Italiji. Četudi francoska vlada odobrava naš sporazum, je bila vendar neljubo presenečena vsled aranžmana teh dogodkov ob priliki beograjske konference. Francoski poslanik je hotel sicer zbrisati slab utis in je zadnji dan povabil vse udeležence na soarejo v francoskem poslaništvu, vendar je padel sedaj kot žrtev teh dogodkov.

Protesti proti odiranju Slovenije. Finančnemu odboru, ki se je sestel dne 17. t. m. je predložil finančni minister nove dopolnvalne in izpreminjalne predloge k proračunu. Finančni minister predlaga, naj traja finančno proračunsko leto od 1. aprila do 31. marca naslednjega leta in ne več od 1. julija do 30. junija. S to izpremembo utemeljuje tudi razne izpremembe in povišanja v predloženem proračunu. Pri zmanjševanju je najbolj prizadeto ministrstvo za kmetijstvo, ker je minister od 113 sprejel samo 13 milijonov. Od Jugoslovanskega kluba je najprej poslanec dr. Kulovec ostro nastopil proti načinu, kako finančni minister fingira proračun in skuša s samovoljnimi povečevanjem in zmanjševanjem proračuna, ne da bi vpošteval stvarnih potreb pokrajin in stanov, doseči ravnotežje. To ravnotežje je samo navidezno. Če se pa bo po proračunskem zaključku tudi dejansko izkazalo ravnotežje, bodo s tem prizadete življenske potrebe prebivalstva, posebno Slovenije. Potem je govornik primerjal in navajal, koliko plačuje Slovenija v primeri z drugimi pokrajinami. Iz tega sledi prvič, da je Slovenija s splošno državnimi in specielnimi davki tako obremenjena, da jih ne more več prenašati. Obubožanje se širi od dneva do dneva, hranilnice se praznijo, zadolževanje narašča, ljudstvo si ne more kupovati več obleke in drugih najpotrebnejših stvari. Govornik opozarja na tozadevno poročilo finančne delegacije v Ljubljani. Drugič je jasno to, da v celi državi nimajo tako krutega davčnega vijaka kakor v Sloveniji. Proti temu sistemu in proti dvojni davčni morali, ki vlada v državi, protestira in izjavlja, da bo moral režim nositi tudi vse posledice, ki bodo sigurno sledile. — Dr. Kulovec omenja nadalje redukcije, ki so jih ministrstva brez srca in brez pameti izvršila, in konstatira, da je redukcija pri kmetijskem oddelku v Ljubljani pravi evropski škandal. S takimi krivicami morajo v ljudstvu ubiti vsak čut pravičnosti. — Pri naslednji seji je poslanec Pašenjak ostro kritiziral odredbo finančnega ministra, da se reducira krediti za železnice. Zavzemal se je za dodelitev kreditov, ki so že zdavnaj bili dodeljeni, a še nikdar uresničeni. — Ostro je kritiziral davčne razmere, zlasti z ozirom na industrijsko krizo v Sloveniji in protestira proti zvišanju neposrednih davkov od 50 na 70 milijonov dinarjev za Slovenijo. Poslanec predlaga, da ostane prvotna svota in da se novi davki ukinejo. Navaja dalje pritožbe nad postopanjem generalne direkcije neposrednih davkov in predlaga, da se ti davki znižajo v Sloveniji za 50 milijonov dinarjev. Poslanec Vesenjaj je ugotovil, da se uveljavlja že sedaj proračun za bodoče leto, ter zahteval odločilno pravico Slovenije nad njenimi dohodki.

Naša vlada in kralj Ferdinand. Vesti, da se name-rava bivši bolgarski kralj vrniti v Sofijo so bile resnične, ker je baje celo bolgarska vlada pristala na to, da Ferdinand ponovno zasede prestol. Povratek se ni izvršil vsled odločnega stališča Jugoslavije. Ferdinand se sedaj nahaja na Dunaju. V slučaju, da bi se vrnil v Bolgarijo, je pripravljena naša vlada upotrebiti enake mere, kakor nekaj proti Karlu, ko se je hotel vrniti na Madžarsko.

Po svetu.

Mere proti padanju franka. Francoska vlada je sprejela vse predloge, katere je predlagala komisija za povzdigo franka. Ti predlogi so: 1. ostrejša kontrola nad upravo državnega premoženja, da se preprečijo različne prevare na škodo fiskusa. 2. Zabranitev špekulacij z državnimi papirji in frankom. 3. Povišanje vseh davkov. 4. Uprava mora postati cenjeva, da se prištedi v budgetu najmanj ena milijarda. Nadalje misli vlada predlagati zakon, ki bo vlado pooblašča, da zavrne dovoljenje za uvoz predmetov, ki niso neobhodno potrebni. S temi namerami misli vlada zavreti neprestano padanja franka. Da ne bo dosti pomagale, so Francozi sami prepričani. Edino pametna, miroljubna zunanja politika, bi mednarodni položaj franka izboljšala. Če bi se izvršila delna demobilizacija armade ter prenehalo z oboroževanjem, bi vlada mnogo več prištedila, kakor pa s štedenjem pri uradniškem aparatu.

Vladna sprememba v Angliji. Danes bo dovršena v angleškem parlamentu debata o prestolnem govoru, predložen bo predlog delavske stranke in potem bo glasovanje, ki prav gotovo vrže konservativce iz vlade, delavsko stranko pa najbrž pošlje v vlado. Liberalci so se zopet izjavili, da bodo podpirali delavski predlog o nezaupnici vladi. Med debato je imel posebno značilen govor tudi član delavske stranke Thomas Shaw, ki je politiko vlade ostro napadal in dejal, da se njena nespešnost najbolj razvidi iz tega, da stoji danes 1 milijon moških več pod orožjem nego leta 1914. To stanje se ne sme nadaljevati. Govornik obžaluje, da prestolni govor ne vsebuje nobene točke o priznanju Rusije. Zato je tem boljše, čimprej se strmoglavila vlada, ki ne kaže želje vzpostaviti diplomatske in trgovinske odnošaje z Rusijo in je ugled Velike Britanije spravila na tako nizko stopnjo, na kakršni se ni še nikoli nahajal. — V delavski stranki se ne nahaja noben mož in nobena žena, ki bi bili sovražno razpoloženi napram Franciji. Edino prava politika bo, da Franciji rečemo, da Anglija želi, da ima pri ureditvi mednarodnih vprašanj enako besedo s svojo zaveznico. To ne pomeni, da se mora antanta raziti, ampak nasprotno, s tem bi se le utrdila. Zdaj pa je položaj tak, da Anglija še danes ni dobila odgovora na svojo izjavo, da smatra zasedbo Poruhrja za nelegalno. Poruhrska politika Francije je prinesla njej samo škodo. Evropa je danes vsled tega bolj oddaljena od miru nego 1918. leta. Kako dolgo naj to stanje še traja? Francija ne more odplačevati Angliji svojih dolgov, malim državam pa izplačuje posojila v svrhu oboroževanja, ne da bi dobila od Nemčije enega su-a na reparacijah. Anglija mora Franciji resno reči, da to ni pot, po katerem bi se mir zasigural.

Vesti iz Rusije. V sredo je bil odprt v Moskvi kongres sovjetov. Navzočih je bilo 355 delegatov in se je razpravljalo predvsem o gospodarski obnovi države, o mednarodnem položaju in o ustroju stranke. V predsedstvo so bili soglasno izvoljeni: Lenin, Trockij, Zinovjev, Kamenjev, Stalin, Buharin, Rikov, Kalinin, Krupskaja in Frunze. Kamenjev je kot predsednik kongresa naglašal, da so se sicer v stranki pojavile glede ekonomske orientacije in notranje taktike nasprotstva v naziranju, vendar pa je stranka močnejša, nego kdaj prej. Ogromna večina se namreč strinja s politikom, ki jo vodijo sovjetske republike že šest let po Leninovih navodilih. O gospodarskem položaju države se je razvila obširna debata in se je splošno povdajalo znatno zboljšanje. Nekatere panoge se že celo približujejo predvojnemu stanju, Vlada posveča tudi vso pozornost stabilizaciji denarja in skrbi zlasti za pomnožitev zlate zaloge. Ta vest o poteku kongresa se potrjuje od raznih strani, pariške vesti o Trockijevi zaroti in celo aretaciji so pa potem neresnične in gotovo samo delo ruskih caristov, ki se zadnji čas često sestajajo po Parizu, držijo posvetovanja, uganjajo svoje nekdanje velikaške ceremonije ter se tudi pripravajo med seboj, kdo naj nosi krono zopetnega ruskega carstva.

S čim je španski kralj osrečil Italijo? Ko je španski kralj Alfonso XIII. potoval po Italiji je bilo po listih med političnim delom vse polno kombinacij o raznih pogodbah, zvezah, orientacijah in tako dalje, sedaj se pa vnovič piše o tem obisku in sicer ne več v političnem, temveč dnevnem delu listov tam, kjer se beležijo razne zanimivosti in senzacije. Potovanje kralja Alfonza po Italiji je dajalo obilo hrane silno razširjenemu praznovanju italijanskega ljudstva. Pred in ob njegovem prihodu v Neapel se je prigodilo več nesreč, o katerih se sicer ni smelo pisati, a so vendar šle s strahom od ust do ust skozi Neapel, Rim, Milan, Venecijo. Ko je kralj došel v Neapel, mu je prišla nasproti italijanska flota. Morje bilo silno razburkano in dveh mornarjev, ki sta padla preko krova, ni bilo mogoče rešiti. Kralj se izkrca in v sijajnem avtomobilu vozi skozi mesto. Nesreča hoče, na najprej nekoga povozi, torej že tretji mrlič, — da se med največjo svečanostjo stepejo fašisti, ter tri ubijejo, na drugem kraju mesta se pa tramvaj zruši v morje in so tudi trije mrlič. Vsega skupaj torej 9 mrličev in povrh še fantastična kraljeva postava bledih lic in srepega, črnega pogleda je bilo pač dovolj, da so začele po Neaplu in potem okrog po deželi krožiti najfantastičnejše govornice. V Neaplu so si tudi šepetali, da se je nekje pri Milanu tudi zemlja odprla ter požrla več sto ljudi. Vsi so se oddahnili, ko se je Alfonso zopet vkrcal na ladjo ter odplul proti domu, oblasti so pa imele obilo dela, da so mirile in tešile silno praznovanje, katero pa z Italijani deli tudi španski kralj v obilni meri. Glasovi o nesrečah v Neaplu so se pa daleč razširili in danes pariški listi radi omenjajo, kako se je španski kraljbal Italijanov, Italijani pa kralja.

Beleške.

Iz zemlje vratolomije in brezglavja. Na celem svetu je samo ena zemlja, ki je v administrativnem oziru center vratolomije ter brezglavja in to je bosansko mesto Plevlje. Brezglavost centralizma se najlepše zrcali baš v upridelitvi Plevlja. Plevlje je sedež okrajnega glavarstva. V zadevah pošte ter brzojava, šum in rud pa je za pljevljanski okraj kompetentna oblast v Sarajevu, za narodno zdravje v Novem Pazarju, za stavbinske zadeve v Kruševcu, za kmetijske zadeve in sodne prizive v Podgorici; za finance v Peči, za prosveto v Prištini, za vojaške zadeve na Cetinju, mesto Plevlje samo pa spada v okrožje užičke oblasti. Tako zgleda v praksi vidovdanski centralizem.

Velikodušnost naših osvoboditeljev. Muslimanska «Pravda» piše: v nekem bosanskem mestu so imeli radikali svoje zborovanje. Na shod je prišlo iz radovednosti tudi nekaj muslimanov. Ko je zagledal Turke srbijanski poslanec, vstane, ter pravi: Kaj vam muslimani manjka v tej naši državi? Mi smo pripravljani, da vas v vsem zadovoljimo. Ako vam je premalo posta en mesec, mi hočemo pristati tudi na to, da se slobodno postite tri mesece. Ako vam je premalo, da molite Boga enkrat na dan, storite to 25 krat. Vse to vam hočemo mi dovoliti. Kaj ne — velikodušnost brez primerel! Sedaj še le razumemo, zakaj davki in druge državne datjave rastejo v toliki meri, zakaj se uvaja kuluk in drugo. Sedanje režimovci nam bodo na ta način v istini milostljivo omogočili, da se bomo morali postiti kar cele tri mesece.

Ministri za sebe. Bivši ministri, ki uživajo ministrsko penzijo, niso zadovoljni s svojim položajem, videti svoje mlajše, srečnejše tovariše, da dobivajo mastnejše plače, nego prej oni. Zato so v posebni spomenici zahtevali reguliranje materialnega položaja. Na četrtkovni ministrski seji se je izvolil poseben odbor, ki se bo pečal s tem vprašanjem in brezdvomno bo zahteval bivših ministrov uslišana.

Vladna skrb za siromašne kraje. Od poprej je še znan birokratični dovtip, da je neki uradnik poverjeno delo kratkoma odložil ter mu na spis napisal: Radi pretežavne rešitve — ad acta! — Temu primeru sledi sedaj do pičice beogradska vlada, ki je sklenila, da se odsej sploh ne bo več ukvarjala s prehranjevanjem pasivnih krajev, ker so bile dosedanje izkušnje tako slabe. Letos torej ne bo nobene prehranjevalne akcije, ker so lani razni brezvestni komisarji oškodovali državo za več sto milijonov. Lani so bile pomožne in prehranjevalne akcije pretveza za raznovrstne goljufije in špekulacije, za letos so pa revni kraji odloženi — ad acta. Da bi kaznovala izkoriščevalce in goljufe pri lanskih akcijah, nato vlada ne misli, da bi pomožno delo bolje uredila, na to tudi ne in najenostavnejše in najložje se ji pač zdi opustiti vsako skrb za siromašne kraje in za gladne prebivalce.

Dnevne novice.

Volilci SLS, ki ste bili pri zadnjih volitvah izpuščeni iz volilnega imenika, oglasite se do 24. januarja (do četrtka) v tajništvu SLS, Tiskarna sv. Cirila, da vam oskrbi vpis v volilni imenik! — Tajništvo SLS.

Shod v Čerškau se je razvil včeraj popoldne v veličastno manifestacijo ljudske stranke. Udeležba je bila zelo velika. Ko je govornik poslanec Žebot razkrinkal demokratsko stranko kot kapitalistično in tisto, ki nas je prodala srbskemu centralizmu je delavstvo tovarne prestopilo v našo Strokovno zvezo in pokazalo hrbet demokratski «Uniji». Poslanec in SLS je shod pod predsedstvom gg. Šroka in Šmirmaula izrekel neomajeno zaupanje. Za strokovno delavsko organizacijo je govoril tajnik Semenčič. Plačanega agitatorja demokratske stranke so zborovalci začetkom shoda posadili na hladno.

Ironija. Nad 40 tisoč naših državljanov-delavcev strada v Nemčiji na Westfalskem; radi bi se vrnili v domovino ter so se zato obrnili na našo vlado, da jim omogoči povratek. Vlada je sklenila omenjene delavce, ki so večinoma sami rudarji, zaposliti v bosanskih rudnikih. Za prevoz iz Nemčije do Bosne je pa votiralo velikansko svoto — 200.000 dinarjev, da pride na vsako osebo ravno 5 dinarjev. In s tem denarjem naj se reže prepeljejo v domovino. Saj to ne zadostuje niti za hlebec kruha, kamoli za vožnjo.

Kako je v Vojvodini? Nek novosadski meščan Srb je bil obtožen, ker je govoril v pijanosti proti Srbiji in zahteval avtonomijo. Povod tega dogodka piše star radikal v «Vidovdanu» to le: Bodimo odkritosrčni in priznajmo, da se širi mnenje, katerega je izrazil ta novosadski Srb po Vojvodini. Ravno radi nesrečnega notrajnega položaja je začel priprosti narod istovetiti sedanjemu režimu s Srbijo in je torej čisto naravno, da ne more imeti o njej lepe slike. Kaj nam pošilja sedanjemu režimu o imenu Srbije, ali bolje povedano, v imenu Velike Srbije? Pošilja nam mesto sposobnih sinov, katere je nagnal, na odgovorna administrativna mesta svoje partizane, ki nimajo nobenih drugih sposobnosti kakor to, da so radikali. Pošilja nam koruptne elemente v finančno službo, ki odmerjajo davek pristransko in ne po pravici ter zakonu. Pošilja nam žandarje, da bi nam čuvali mejo, a med temi stražarji je na stotine takih, ki so že bili zaloteni pri tihotapljenju. Pošilja nam občinske upravitelje, ki nimajo niti pojma o občinski samoupravi, ampak njihov edini posel je to, da razdeljujejo karte s Pašičevo sliko. Mi smo temu režimu poklonili zaupanje kot nosilcu srbske misli in Srbije, a on noče izpolniti Vojvodinčanom niti ene želje,

ampak prodaja interese Vojvodine Nemcem ter advokatom. Ta sedanji režim je plod sporazuma sebičnežev to in onstran Save ter Donave in je ujedinitelj vse, kar je pri nas nečastnega ter koruptnega — da živi na račun naroda in države.

Sami so si spletli bič. Dokler so napadali ter ubijali orjunaši po celi naši državi mirne ter poštene državljane, dokler so uničevali osebno varnost ter javni mir, je beogradska vlada vse to mirno gledala in niti z mezinem ni genila, da bi bila zavrla orjunašo divjanje. Sedaj pa je začela orjunaška opasnost ogroziti vlado samo. Orjunaški vodja in urednik orjunskega glasila «Vidovdan» Dobroslav Jevdevič je govoril v selu Gložani in pozval narod, da se naj dvigne z oboroženo silo proti današnjemu režimu. Radi tega poziva je pustilo državno pravdnštvo Jevdeviča arotirati. Sedaj še le, ko je zapretila nevarnost Pašičevemu režimu, pusti ta zapreti Jevdeviča, dokler so pa orjunaški banditi napadali in ubijali mirne in poštene državljane, je bilo to početje vladi vseeno.

Novo vojašnice dobimo. Vojno ministrstvo je začelo graditi po Makedoniji nove vojašnice. Nekaj jih je že gotovih, druge pa so v delu. Na spomlad bo dogotovljena velika vojašnica v Kratovu, ki bo stala 3 milijarde kron. Nadalje se še gradijo velike vojašnice v: Skoplju, Krivi Palanki, Stipu, Kumanovem in Bitolju. Vse te nove vojašnice bodo zgrajene s prečanskim denarjem.

Lov radikalije v Bosni. Radikalna stranka se je v Bosni vrgla potom uradništva in svojih agentov na nepismene bosanske seljake. Bosanci pač visijo na orožju, a tega ne smejo nositi brez orožnega lista. Radikalno uradništvo in agenti ponujajo nepisanimim Bosancem nekeke lističe, na katerih je napisano nekaj v cirilici. Za te lističe se plačujejo Bosanci takse po 30 din. v nadi, da bodo dobili orožni list za samokres in puško. A v resnici so ti lističi le izjave, da ti analfabeti izstopajo prostovoljno iz Radičeve stranke in pristopajo k radikalom. Tako postopanje je čisto navadan goljufija, ki stane ubogega Bosanca 30 dinarjev, a orožnega lista ne bo videl nikdar.

Zanimanje za Čarugo. Kakor hitro se je zaznalo o aretaciji Čaruge, je zavladovalo po Osjeku in celi Slavoniji veliko zanimanje za njegovo osebnost. Večina je bila skrajno prepričana, da Čaruga sploh ni pod ključem. Še le tedaj, ko so nekateri, ki so poznali Čarugo, se na lastne oči prepričali, da je tolovaj res v verigah, se je začela širiti vera v istinitost njegove aretacije. Vest o Čarugovi aretaciji se je bliskovito razširila po mestih ter selih, koder je hajdukoval razbojnik. Iz oddaljenih krajev so se pripeljali ljudje v Osjek, da bi ga videli. «Hrvatski list», ki izhaja v Osjeku in ki prinaša Čarugine izpovedi na dolgo ter široko, je že 14 dni sem vsak dan takoj razpuden po izdaji. Zanimanje za Čarugo raste dnevno tudi v Zagrebu. Nekateri hrvatski časopisi preplankavajo kar cele strani osiješkega «Hrvatskega lista». Kakor se vidi, bo Čarugina slava zatemnila Paskijevevo.

Iz delovanja roparja Čaruge. Čaruga je v zaporu priznal vse zločine, katere je izvršil. Zanimivo je, kako je oropal blagajnika tvrčke Neuschloss, ki je nosil v gozd denar za izplačilo delavcev. Čaruga je zvedel, da se blagajnik vedno vozi z dresino po železniškem tiru. Par dni pred zločinom je prišel Čaruga s par svojimi razbojniki k nekemu kmetu, kjer so se preoblekli v orožniške uniforme, nato pa je izbral na železniški progi kraj, kjer bo napad izvršil. Tukaj so zabarikadirali progo ter že zgodaj zjutraj čakali na blagajnika. Ta se je usodnega jutra vozil v spremstvu orožniškega podnarednika Tintora. Ko je opazil barikado na progi, je hotel dresino ustaviti. Tintor pa je rekel, da naj le naprej vozi, bo že on oviro odstranil. Ko se je voziček ustavil pred oviro, so počili iz grmovja streli, od katerih je bil Tintor smrtno zadet, blagajnik in delavec pa le ranjena ter sta srečno pobegnila v gozd, dasi so roparji streljali za njima. Denar — 40 tisoč dinarjev je blagajnik pozabil na dresini in padel je v roke Čaruge. Tintor je takrat še živel in prosil razbojnika, naj ga popolnoma ubijejo. Čaruga je zapovedal svojemu drugu, da naj da siromaku še en «šuse», ta pa se je branil ter ni hotel ranjenca ubiti. Tintora so potem pustili ležati v grabi, ker je izkrvavel. Ker se je vest o razbojništvu hitro raznesla, je bil Čaruga v skrbeh, kako se bo umaknil s svojimi drugimi pred zasledovanjem. Izmisli si je zato zvijačo. Ropar Milič se je moral preobleči v civilno obleko, dočim so imeli ostali orožniško uniformo, nakar so ga zvezali ter gnali po cesti, kakor ženejo orožniki tatu. Med potjo so pripovedovali kmetom, da ženejo ubijalca podnarednika Tintora. Tako se jim je posrečilo nemoteno se izmuzniti do njihovega skrivališča. — Čaruga je povedal mesto, kjer je imel spravljeno orožje. V resnici so našli na označenem mestu 54 pušk in samokresov. Zaprtih je že precej njegovih pomagačev, žandarmerija pa še dnevno izvršuje aretacije Čaruginih prijateljev — kmetov, pri katerih se je dostikrat skrival. V Osjeku, kjer je sedaj zaprt, prikazujejo v kinematografih slike Čaruge in njegovih razbojnikov in zanimanje občinstva je tako veliko, vsak dan napolni prostore, da vidi vsaj sliko slavnega razbojnika.

Iz delovanja žeparjev. V Brežicah je bil te dni okraden višji bančni uradnik Maks Pitomec. Vozil se je v Zagreb, v Brežicah pa je stopil za trenutek iz vagona. Ko se je vrnil nazaj, je naletel na hodniku na 2 neznanca možakarja, ki sta mu spretno zastavila pot, da se je moral preriti med njima do vrat kupeja. Med prerivanjem sta ga nahrulila, naj se bolj dostojno vede, in ko se je Pitomec radi tega zmedel, sta mu vestno preiskala žepa ter mu ukradla listnico in uro. Še le čez nekaj časa je Pitomec opazil, da je okraden ter je hitro za-

devo javil postajenacelniku v Brežicah. Ta je brzotjavno obvestil vse postaje, da so jih zastražili orožniki ter preprečili beg tatov. V Zagrebu so pa stopili v vlak detektivski ter hitro zasledili oba zločinca, ki spadata med najprejznejše žepne tatove ter sta kradla večinoma potnikov na vlakih denar in ure.

Potresi na jadranski obali. Severna Dalmacija in Sušak so znani kot kraji, kjer se dogajajo čisto potre-si. Te dni je bilo več potresnih sunkov, katere so občutili v Šibeniku ter okolici. Sunki so bili precej močni, škode pa niso povzročili.

Tobak. S sajenjem in gojenjem tobaka se bavi v naši državi okrog 100 tisoč družin, ki štejejo najmanj 500 tisoč oseb. Gojenje tobaka je v zadnjih letih prosto ter se ga vedno več sadi. Leta 1923 je bilo obsejanih 19.560 hektarjev zemlje s tobakom. Država je odkupila 19 milijonov, 289 tisoč kilogramov tobaka ter je plačala za njega 600 milijonov dinarjev. Odkupna cena je bila 4 dinarje za 1 kg za najslabši ter 90 dinarjev za najboljši tobak. V Cehoslovaško smo dosedaj prodali 200.000 kg tobaka ter dobili za njega 17 milijonov dinarjev, izplačanih v dolarjih. Država bo izvozila približno 10 milijonov kg, ostalo bomo pa porabili doma. Skadi in porabi se v naši državi na leto približno 5 milijonov kg tobaka. Največ porabimo cigaretnega tobaka, potem še le onega za pipo. Največ cigaret se pokadi v Bosni, Srbiji in Makedoniji, Črni gori in Dalmaciji, kjer pip skoro sploh ne poznajo.

Nove knjige. Jurčič Josip, Spisi, X. zvezek. Uredil dr. Ivan Grafenauer. Slovenski svetec in učitelj, Veronika Deseniška. 1923. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena 20 dinarjev, vez. 10 dinarjev. — V. M. Garšič: Nadežda Nikolajevna. Poslovenil U. Žun. Splošna knjižnica št. 13. V Ljubljani 1923. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. Cena broš. 10 dinarjev, vez. 15 dinarjev. — Edmonda in Jules de Goncourt: Renee Mauperin. Prevel P. V. B. Splošna knjižnica št. 15. V Ljubljani 1923. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. Cena broš. 15 dinarjev, vez. 21 dinarjev. — Ivan Vuk: Pravljice iztoka. Stane broš. 10 dinarjev, vez. 20 dinarjev, po pošti 1.40 več. Dobiva se: Tiskarna Merkur, Ljubljana, Gregorčičeva ulica 13 in v vseh knjigarnah. — A. Linhart: Zupanova Micka in Veseli dan ali Matiček se ženi. Oder 6. zv. V Ljubljani 1923. Izdala Zveza kulturnih društev. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. Strani 140. Cena 20 dinarjev, s poštnino vred 21 dinarjev.

Iz Maribora.

DR. PAVEL TURNER.

K njegovemu 83. rojstnemu dnevju.

Obče znan in spoštovan starosta mariborskih Slovencev je zagledal luč sveta na zelenem Pohorju v framski župniji dne 21. januarja l. 1842, baš na god svoje matere Neže kot najstarejši otrok poštenih in uglednih kmetskih staršev. Krstil ga je takratni framski provizor, znani jezikoslovec Oroslav Caf, ki mu je bil pozneje tudi katehet in mu je ostal do danes v najboljšem spominu. Takrat je bilo še težko ljudi pripraviti do tega, da bi svoje otroke pošiljali v šolo. Turnerjeva hiša je bila v tem oziru častna izjema. Mali Pavel je bil med prvimi dečki, ki so z visokega Pohorja začeli hoditi v framsko šolo.

Turnerjeva hiša je bila že takrat naročena na «Novice», katehet Caf pa mu je dajal tudi Slomškove «Drobtinice».

Do 16. leta je ostal v domači hiši in dosegel največjo čast, ki jo je kmetski fant take starosti mogel na kmetih takrat doseči: postal je volar! V poletnem času je že pred solnčnim vzhodom gnal vole na pašo, potem pa na delo. Kot najstarejšega otroka so ga starši poslali v Maribor na gimnazijo. S tem pa se je zanj začela doba trde življenske borbe. Kmetska hiša je takrat premogla marsikaj, samo denarja je navadno primanjkovalo. Dijak Turner se je vzdrževal sam s poukom drugih dečkov, če ni bilo zaslužka, pa je stradal. Na gimnazijo v Maribor je prinesel že dokaj slovenske zavesti, ki se je navzel iz «Novic in «Drobtinice», pa tudi katehet Caf je znal v mladini vzbujati narodno zavest. Na mariborski gimnaziji sta nanj znatno vplivala Božidar Raič in Davorin Trstenjak.

Stanoval je kot dijak v Mariboru pri znanem «Pogantzenwirtu», kjer je nekoč nemštutarski tovariš pri mizi zabavljajl čez «windische Trottel». Tretješolec Turner je nekaj časa mirno poslušal to zabavljanje, potem pa s svojo krepko pohorsko pestjo pripeljal nemštutarskemu pobalinu zvonečo zausnico, da je kar umolknil.

Kot dijak v Mariboru je bil zelo slabega zdravja. Njegova pljuča so bila vajena svežega pohorskega zraka in se niso mogla privaditi mestni zaduhlosti. Bruhal je celo kri in zdravniki so že napravili čezenj križ. Kljub temu je študiral izvrstno. V šesti šoli je pa prišel v nasprotje s temperamentnim katehetom Čučkom, ki je namestoval obolelega profesorja veronauka Slavince. Radi tega je Turner zapustil Maribor in odšel v sedmi razred na Reko. Tu so ga čakale nove težave radi vsakdanjega kruha, pa tudi jezik mu je izprva delal težave. Takrat so namreč na Hrvatskem že vpeljali narodni jezik v šole.

Bivanje na Reki je bilo zanj z druge strani zelo koristno. Tu je imel priliko, vaditi se v italijanščini, tu se je seznanil z mnogimi hrvaškimi odličnjaki, med drugimi je bil njegov profesor Anton Mažuranič, odličan književnik in brat pesnika in bana Ivana Mažuraniča; spoznal je tudi Račkega, ki je bil takrat deželni šolski nadzornik, in biskupa Strossmayerja. Sploh so mu ostali reški profesorji v najboljšem spominu. Je-

zikovne težave je kmalu premagal in drugo poletje je bil že odličnjak. Zlasti pa se mu je na Reki v morskem zraku izboljšalo zdravje. Vzdrževal se je tudi na Reki s poukom. Poučeval je med drugim sina policijskega ravnatelja. Nekoč pride na gimnazijo poziv, da mora Turner na policijo. Cela gimnazija je bila razburjena. To je bilo za časa zloglasnega Bacha. Kdor je takrat imel opraviti s policijo, je bilo slabo znamenje. Pa ni bilo nič hudega. Oče njegovega gojenca ga je pomiril, da bo že uredil celo zadevo. Po takratnem zakonu so namreč dijaki-odličnjaki bili vojaščine prosti, a prijaviti so se morali. Turner je na to pozabil, iskali so ga v Mariboru ter ga naznanili policijskemu ravnateljstvu na Reki. Policijski ravnatelj je izposloval, da se je našla še zanj naborna komisija. Vojaški zdravnik je odločil: ta čas preslab! A predsednik komisije, neki graničarski stotnik se je odrezal: Kaj preslab! Ali ga naj prihodnje leto zopet iščemo kje drugod in se radi njega sklicuje naborna komisija? Izbrisati ga kot nesposobnega! Tako je bil Turner vojaščine oproščen in to mu je omogočilo, da je po končani gimnaziji dobil potni list za inozemstvo. V osmi razred se je vrnil zopet v Maribor ter l. 1866 napravil maturo z odliko. Oče sedanjega pivovarja Čeligiija mu je dal 100 gld. in s tem je odšel na Dunaj, kjer se je vpisal na univerzi. A na Dunaju ni ostal, šel je čez Prago v Hamburg, od tod pa v London, kjer je dobil službo v agenciji neke veletrgovine. V Londonu je ostal štiri leta. Bivanje v Londonu mu je silno mnogo koristilo, ne le, da se je naučil popolnoma angleščine, spoznal je tudi angleško življenje in si silno razširil obzorje. Z rodbino, v kateri je bil uslužben, je hodil na južno angleško obal, kjer bogati Londončani zlasti meseca novembra iščejo zavetja pred londonsko meglo.

Iz Londona se je vrnil na kontinent ter je mislil oditi v Ameriko, a čakajoč na primerno ladjo, se je seznanil z neko francosko rodbino ter je pri njej vstopil kot domači učitelj. V tem času se je seznanil z različnimi odličnimi Hrvati, ki so ga pregovorili, da se posveti študiju narodne ekonomije in habilitira za docenta na zagrebski univerzi, ki se je imela v kratkem otvoriti. Opustil je torej dotedanji študij klasične filologije in zgodovine ter se vpisal v juridični fakulteti od Nemcev novo ustanovljene univerze v Strassburgu. Tu je imel mnogo odličnih učenjakov za profesorje, zlasti se je ožje sprijaznil z Geffckenom, kateremu je pomagal pri nekem delu, ker G. ni dovolj obvladal latinščine. L. 1873 je bil v Strassburgu promoviran za doktorja prava; bil je sploh prvi doktor na juridični fakulteti te univerze. V doktorski disertaciji je obravnaval slovansko rodbinsko pravo. Nemški profesorji so že takrat zistematično širili pangermanske ideje, češ, samo vprašanje časa je, da Avstrija postane nemška provinca. Čehe in Slovence, če bi se ustavljali, treba kratkomalo iztrebiti. Tako se je sistematično vzgajala velikonemška mentaliteta, ki je dozorela ob svetovni vojni.

Iz Strassburga je šel v Pariz, da bi spopolnil svoje narodnogospodarske študije. Ostal je ondi 16 mesecev in poslušal na Sorbonni najrazličnejše predmete.

Med tem se je otvorilo zagrebsko vseučilišče in dr. Turner je dobil poziv, na pride takoj na Hrvatsko, da se seznanji z ondotnimi razmerami; njemu se je pa zdelo važnejše, začasno še ostati v Parizu in izrabiti priliko za spolnjevanje strokovne izobrazbe, ker za spoznavanje hrvatskih razmer bo še prilike dovolj. V jeseni 1874 pa naenkrat dobi pismo iz Zagreba, da je njemu ponujena profesura podeljena nekemu domačinu. Ban Mažuranič mu je ponudil neko civilno službo, a je ni sprejel. Prvi čas ga je nekoliko vznemoljilo postopanje hrvatske vlade, pozneje, ko je videl, kake razmere vladajo na Hrvatskem, je vesel, da ni dobil te profesure.

Ta okolščina je tok njegovega življenja napeljala v čisto drugo strugo.

(Konec prihodnjič).

Pristaše Slovenske ljudske stranke v mestu Maribor pozivamo, da najpozneje do 26. januarja naznanijo tajništvo SLS v Cirilovi tiskarni imena vseh onih volilcev, kateri še niso vpisani v voline imenike, oziroma imena onih, katere je treba brisati iz imenika. Kake dokumente je treba za uradni vpis vsakega volilca, bo tajništvo pojasnilo vsakemu posebej. — Tajništvo SLS.

Zmaga SLS pri volitvah v cenilno komisijo za dohodnino v mariborskem okraju. Pri včerajšnjih volitvah v cenilno komisijo za dohodnino so v okraju Maribor-okolica zmagali kandidati SLS. V mariborskem sodnem okraju je naša lista dobila vseh 64 glasov. Zelenih samostojnih kandidatov še bivši samostojneži niso marali.

Carinsko-uradno postopanje s svetoznanim umetnikom Meštrovicem. V noči od četrтка na petek je dospel v Maribor z zagrebškim brzovlakom slavni kipar Meštrovic, da potuje v najhujših poslih za par dni na Dunaj. Umetnik je tik pred odhodom opravil neke denarne posle in je denar nad 20.000 D zadržal pri sebi, ko se je podal na pot, menceč, da ga itak dovolj poznajo po svetu in mu bodo že povedali, kaj naj napravi z denarjem. Umetnik seveda ne more poznati našega carinskega birokratzma in vseh njegovih izrastkov in to ga je tu v Mariboru spravilo v mučno situacijo. Mesto, da bi mu rekli, naj denar, kolikor ga po predpisu ne sme vzeti s seboj preko meje, tu deponira, so ga vlačili na zaslišanje in protokolariranje kakor kakega «švercerja», četudi denarja ni skrival, in še povpraševal, kaj naj z njim napravi. Malo je manjkalo, da ga niso iz Maribora še poslali v spremstvu nazaj v Zagreb na «daljni postopak». Lahko si mislimo, kako se je čutil umetnik, ki je že toliko potoval po svetu, ko so se okrog njega za-

čeli zbirati financarji, stezati vratove ter delati velike oči v veselju in pohlepu, da so napravili dober plen in da jim bo tudi nekaj odpadlo od zasačenega «šverca». Gospod Meštrovic se je končno le lahko odpeljal proti Dunaju, drugi potniki so pa le opazili celo netaktnost in pripovedujejo sedaj o njej. Vsekakor ima umetnik Meštrovic v Jugoslaviji, za katero je delal v Švici kot član Jugoslovanskega odbora, priliko marsikaj neprijetnega doživeti. Beograjska vlada mu dolguje na velikih umetninah «Vidovdanski hram», beograjski listi so ga že ostudno napadali, sedaj mora pa še sam izkusiti, da se svetovnoznan ljudski brez povoda meče s «švercerji» v en koš, dočim se pravi samobeograjski in porodičarski «šverc» toliko tolerira.

Krščanska ženska zveza je imela včeraj svoj letni občni zbor, ki je pokazal, da društvo izredno dobro deluje. Društvo šteje 1017 članic in je najmočnejše krščansko društvo v Mariboru. Odbor pod predsednico g. Bauman zelo živo deluje. Društvo je podpiralo med letom več revnih članic. O Božiču je obdarovalo 58 siromašnih tovarišic. V decembru si je osnovalo tudi lastni posmrtni sklad. Ako član tega sklada umrje, plača društvo zanj pogreb, ali pa izplača pokojnikom sorodnikom že zdaj takoj 600 dinarjev. K skladu je pristopilo tekom enega meseca 530 članov. Ne pretiravimo, ako rečemo, da je Krščanska ženska zveza v Mariboru najmočnejša, najagilnejša in na polju krščanske ljubezni in usmiljenosti najdelavnejše društvo, ki še bo zelo porastlo in se razširilo. V Mariboru še imamo veliko krščanskih žen in deklet, ki so raztrešana po raznih drugih društvih, katera ne stojijo na krščanski podlagi. Tudi te žene in dekleta spadajo v Krščansko žensko zvezo. Kajti za revne žene in dekleta velja načelo: Ven iz brezverskih in versko brezbarvnih društev! Za katoliške žene in dekleta je prostor le v katoliških društvih!

Veliko senzacija je vzbudila po celem Mariboru vest, da je Götzova dvorana zopet izročena društvom na razpolago. Zato se vrši že 1. svečana ob 8. uri planinski ples, ki bo letos gotovo najbolj obiskan, ker so odpadli trgovski, umetniški in ples požarne brambe. — Vrše se že mrzlične priprave, tako, da bo prišlo na svoj račun ne le mlado, ne le planinci, temveč tudi oni, ki so letos prikrajšani za gori imenovane prireditve. Kot posebnost planinskega plesa pa bo neprisiljenost in pravo planinsko razpoloženje, ki vlada vedno na planinskih plesih. Baje se pripravljva tudi marsikatero presenečenje.

Dušica.

Roman v treh delih. Angleški spisala B. Orczy. Prevedel Paulus.

89

«Pa zakaj si ostal? Zakaj nisi bežal za Armandom in njegovimi tovariši? — Pretepli so te!»

«Eh —! Hm, ni šlo drugače. Vedel sem, da je moja ljuba ženica še v njegovih rokah. Bal sem se zanj», je pridjal nežno, «in ostal sem blizu nje —. Nič zato, če sem bil tepen. Le počakajmo, da pride Chauvelin spet v London! Jamčim mu, da jih bo dobil vrnjene, pa z obilnimi obrestimi!»

Margareta se je nasmejela. Tako prijetno je bilo poleg njega, tako rada je poslušala njegov dobrosrčni glas, tako srečna je bila, da je mogla zreti v njegove ljubeznive, sinje oči —.

Hipoma se je stresla. Korak je zadonel nekje med pečinami in kamen se je zvalil odnekod v strmino.

«Kaj je to?» je šepnila prestrašena.

«O nič dragica!» se je dobrovoljno nasmejalo. «Malenkost, ki sem ti jo pozabil omeniti. Moj prijatelj Foulkes —.»

«Gospod Andrej —?»

Čisto je pozabila na svojega zvestega prijatelja in tovariša.

«Glej glej! Pozabila si nanj! Srečala sva se, tam blizu «Sive mačke», še preden sem šel na juho k svojemu dobremu prijatelju Chauvelinu. — Presneto! Ampak s tem mladim človekom še imama majhen račun! — Torej da ti povem! Srečala sva se in vse sem zvedel od njega. In poslal sem ga sem h koči, pa po ovinkih in dolgih stranpotih, koder gotovo ni bilo nobenega Chauvelinovega vojaka. Zamotil se je in zamudil, dokler tu nismo vsega opravili.»

«In ubogal je?»

«Brez vsakršnega ugovora. Glej ga, tamle prihaja! In o pravem času. Izvrsten natančen človek! O, to bo vzor moža za malo Suzano, kaj?»

Previdno in počasi je lezel gospod Andrej Foulkes bliže. Parkrat se je ustavil, najbrž ga je vznemirjalo šepetanje Percyja in Margarete.

«Blakeney!» je zaklical polglasno in boječe. «Blakeney, ste tukaj?»

In že je tudi zavil krog skale, za katero sta slonela Percy in Margareta. Ko je opazil Zida v dolgem kaftanu, se je prestrašeno ustavil.

Percy je skočil pokoncu.

(Dalje prihodnjič).

